องค์ความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินและการสืบสวนสอบสวน
รวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ที่

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ : บังคับใช้กฎหมายและบูรณาการการบังคับใช้กฎหมายในการดำเนินการกับทรัพย์สินในความผิดมูลฐานที่สอดคล้องกับความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง และการสนับสนุนการดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงิน รวมถึงการบริหารจัดการทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมาย

ประเด็นความรู้ที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์

แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรสำนักงาน ปปง. ให้มีความรู้ด้านการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน การสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำไปสู่การดำเนินคดีตามกฎหมาย

วัตถุประสงค์ในจัดการทำเนื้อหาความรู้

องค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ธุรกรรมและสืบสวนทางการเงินเป็นองค์ความรู้แขนงหนึ่งที่สำคัญต่อกระบวนงานในการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกระบวนงานในการต่อต้านอาชญากรรมอื่น ของประเทศไทยและสากลประเทศ นับแต่แรกตั้งสำนักงาน ปปง. เมื่อปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมาองค์ความรู้ดังกล่าวได้ถูกถ่ายทอด ศึกษาค้นคว้า จากสภาพของการปฏิบัติงานจริง แล้วพัฒนาต่อยอดจนตกผลึกทางองค์ความรู้ในระดับที่จะสามารถถ่ายทอด และแบ่งปันแก่ผู้สนใจเรียนรู้ เพื่อนำไปปรับใช้กับลักษณะงานเดิมที่ทำอยู่ หรือ เป็นองค์ความรู้ทางเลือกในการเปลี่ยนสายวิชาชีพ มาเป็นนักวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน หรือนักวิเคราะห์ข่าวกรองทางการเงินได้ โดยผู้รับการแบ่งปันองค์ความรู้ได้แก่ ข้าราชการสำนักงาน ปปง. ในทุกส่วนงาน ไม่ว่าจะเป็นสายปฏิบัติการงานคดีหรือสายอื่น ๆ ซึ่ง วัตถุประสงค์หลักมุ่งเน้นไปที่ ข้าราชการฯ ผู้ไม่เคยปฏิบัติงานด้านคดีมาก่อน เนื่องด้วยอยากให้องค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์ฯ ดังกล่าวเป็นเสมือนทางเลือก อีกทางเลือกหนึ่งสำหรับชีวิต ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดในการแบ่งปันที่ว่า “วิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน พลิกชีวิต!” เป็นประการแรก

วัตถุประสงค์ในลำดับถัดมา สืบเนื่องจากสำนักงาน ปปง. และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทั่วประเทศ ขาดแคลนพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือบุคคลากร ผู้ทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน หรือสืบสวนทางการเงิน ตามโครงสร้างของหน่วยข่าวกรองทางการเงินของแต่ละประเทศพึงมี จำนวนมาก จึงต้องการใช้โอกาสนี้สร้างเม็ดพันธุ์ ผู้ซึ่งมีพื้นฐานด้านการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินที่ดี อันจะสามารถพัฒนา เรียนรู้ ต่อยอด ในอนาคต จนกลายเป็นนักวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงินผู้เชี่ยวชาญในสายอาชีพได้

ขอบเขตเนื้อหาความรู้

เรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by doing) เนื่องจากระยะเวลาในการฝึกอบรมมีอย่างจำกัด จึงต้องกำหนดกรอบเวลาให้สั้นลงจากมาตรฐานการเรียนการสอนหลักสูตรปกติที่ต้องใช้เวลาไม่น้อยไปกว่า ๑ สัปดาห์ ให้เหลือ ๑ วันครึ่ง แต่ให้ได้องค์ความรู้ในระดับที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง ดังนั้นการรู้จึงเป็นการฝึกปฏิบัติ และปฏิบัติ ในกรณีตัวอย่างของข้อมูลทางคดีจริง เพื่อให้ผู้เรียนรู้ได้รู้สึกเสมือนหนึ่งว่ากำลังทำงานจริงในหน้าที่

เนื้อหาความรู้ :

<u>องค์ความรู้เรื่อง “การวิเคราะห์ธุรกรรมและการสืบสวนทางการเงิน”</u>
<u>โดย นายวิสิษฐ์ศักดิ์ สิงห์ขันธ์ ผู้อำนวยการส่วนวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน (ขก.) และทีมงาน</u>

- เรียนรู้แนวคิดด้านการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน และสืบสวนทางการเงิน จากการปฏิบัติ
- เรียนรู้เทคนิคในการใช้เครื่องมือช่วยวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน โปรแกรม i๒ (ไอทู) ด้วยการปฏิบัติ
- เรียนรู้เทคนิคในการจัดทำตาราง Pivot table เพื่องานวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน ด้วยการปฏิบัติ
- เรียนรู้การเขียนรายงานผลการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน โดยผู้ซึ่งจะสามารถผ่านเกณฑ์พื้นฐานขององค์ความรู้ได้จะต้อง สามารถเรียนรู้และปฏิบัติในทุกองค์ความรู้ข้างต้นได้ รวมถึงจะต้องส่งรายงานผลการวิเคราะห์ธุรกรรมจำนวน ๑ ชิ้นงาน จะเป็นผลงานรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ และผลงานนั้น ๆ จะต้องผ่านข้อกำหนดพื้นฐาน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนได้กำหนดไว้ในระดับ ๘๐ เปอร์เซ็นขึ้นไป
- ผู้ผ่านเกณฑ์การประเมินผลหลักสูตร จะได้รับใบประกาศนียบัตรรับรองการผ่านหลักสูตรการวิเคราะห์ธุรกรรมทางเงิน (ระดับพื้นฐาน) จากอาจารย์ผู้สอน

<u>องค์ความรู้เรื่อง “การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ”</u>
<u>โดย นายรุ่งโรจน์ บุญใส่ ผู้อำนวยการส่วนตรวจสอบการกระทำความผิดทางเทคโนโลยี และ นายปกรณ์ สิทธิเกษร นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ (ศท.)</u>

<u>การตรวจสอบทางเทคโนโลยีการสะกดรอยเงินเสมือน (Cryptocurrency) :</u> เงินเสมือน (Cryptocurrency) หรือเทคโนโลยีทางการเงินรูปแบบใหม่ ได้แก่

- Block Chain คือ เทคโนโลยีการเก็บข้อมูลแบบใหม่ที่ตัดคนกลางออกไป และนำข้อมูลมาเก็บไว้ในระบบที่ทุกคนเชื่อมต่อกันเหมือนห่วงโซ่ ซึ่งประโยชน์ของ Block Chain คือ ความปลอดภัย โปร่งใส รวดเร็ว ลดค่าใช้จ่าย และสามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย

- Cryptocurrency หรือ Alternative Coins ปัจจุบันมีประมาณ ๑,๕๖๔ สกุลเงิน เช่น Monero , LiteCoin , Ethereum , Bitcoin Cash , NEO etc. รวมทั้งในปัจจุบันได้มีตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิตอลด้วย

- Bitcoin เกิดมาจาก Satoshi Nakamoto (นามแฝง) ได้นำเสนอ whitepaper เกี่ยวกับสกุลเงินดิจิตอลครั้งแรกผ่านเว็บไซต์ bitcoin.org และ metzdowd โดยมีไอเดียว่าไม่ต้องการให้ค่าเงินถูกควบคุมโดยรัฐบาลหรือสถาบันการเงินใด ๆ ซึ่งตัว Bitcoin ก็เปรียบเสมือนธนบัตร ตัวผู้ถือ bitcoin จะมีกระเป๋าเงินหรือ Bitcoin Wallet ในการทำธุรกรรมใด ๆ ผ่านกลไก Consensus ซึ่งเป็นผู้มาช่วยตรวจสอบการทำธุรกรรมทำให้ไม่สามารถโกงค่าเงินได้

การสะกดรอยเงินเสมือน มีแนวทางการตรวจสอบและสืบค้น คือ

๑. ติดตาม Crypto Currency จากบริษัทผู้ให้บริการแลกเปลี่ยน Crypto Currency
๒. ติดตาม Bitcoin จาก Bitcoin Wallet
๓. ติดตาม Bitcoin จาก Bitcoin Address

<u>และศิลปะการสืบสวนการละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์</u> สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. Internet คือ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดเล็กทั่วโลก รวมถึงอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ การศึกษา ภาครัฐและเครือข่ายอื่น ๆ ทั้งหมดที่ใช้โปรโตคอลการสื่อสารแบบเดียวกัน
๒. การละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์ ซึ่งแหล่งรายได้จากการละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์คือโฆษณาออนไลน์แบบดั้งเดิม และโฆษณาที่มีความเสี่ยงสูง โดยประเภทของการละเมิดลิขสิทธิ์ออนไลน์มี ๕ รูปแบบหลัก ๆ ได้แก่ Cyberlocker Linking and Streaming , Hosted Linking and Streaming , Public and Provate Torrent Indexing , Apps and Software , UGC and Hybrid เป็นต้น
๓. เทคนิคในการสืบสวนออนไลน์
   - ควรทราบว่าการสืบสวนออนไลน์สามารถหาข้อมูลได้อย่างจำกัด เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลมักได้มาเป็นส่วน ๆ
   - หน่วยสอดแนมต้องพยายามหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องสงสัยที่พยายามปิดบังตัวตนให้ได้มากที่สุด
   - ข้อมูลที่ได้มาควรมีการตรวจสอบบนสื่อ (Social Media) การหาตัวตนที่แท้จริงให้ได้คือเป้าหมาย และหาข้อมูลโดยที่เป้าหมายไม่รู้ตัว

<u>องค์ความรู้เรื่อง “การสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทางโทรศัพท์”</u>
<u>โดย นายเดชศักดิ์ ป้องสีดา ผู้อำนวยการส่วนตรวจพิสูจน์หลักฐานทางคอมพิวเตอร์และ นายปัชโชติ สงวนวงศ์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ (ศท.)</u>

การวิเคราะห์ข้อมูลการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ (Call Detail Record (CDR)) สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

<u>ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล :</u>

ขั้นตอนที่ ๑ รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้บริการ

ขั้นตอนที่ ๒ ปรับรูปแบบข้อมูลเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม IBM I2 Analyst

- ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตัวอย่างเช่น ข้อมูล CDR ของบางผู้ให้บริการหมายเลขโทรศัพท์ไม่มีเลข “๐” นำหน้า ต้องปรับข้อมูลให้เหมือนกันทุกข้อมูล CDR
- ปรับรูปแบบของเขตข้อมูล ตัวอย่างเช่น การปรับข้อมูล call in/call out ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถประมวลผลได้ง่าย
- การเลือกเขตข้อมูลใน CDR เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม IBM I2 Analyst

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ข้าราชการ ปปง. ผู้เข้าร่วมรับการแบ่งปัน มีความรู้ด้านการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเพื่อปรับใช้กับกระบวนงานที่ทำอยู่แล้วให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงอาจใช้เป็นทางเลือกทางหนึ่งในการประกอบอาชีพ ตลอดจนเป็นใช้เป็นปัจจัยพื้นฐานประกอบการตัดสินใจพลิกชีวิต ! จากสายอาชีพที่ทำอยู่ได้

๒. สามารถสร้างบุคลากรผู้มีองค์ความรู้ด้วยการวิเคราะห์ธุรกรรมทางการเงิน ให้กับสำนักงาน ปปง. และประเทศไทยได้มากขึ้น โดยบุคลากรเหล่านี้จะสามารถพัฒนาต่อยอดจนกลายเป็นกำลังหลักของสำนักงาน และเป็นบุคลากรผู้ทำการส่งต่อองค์ความรู้นี้ต่อไปในอนาคต

๓. ข้าราชการ ปปง. มีความรู้ด้านการรวบรวมพยานหลักฐานทางเทคโนโลยี และทางโทรศัพท์มากขึ้น โดยสามารถหาหลักฐานในเบื้องต้นได้เอง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจการในทำคดีได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

****

แบบฟอร์มนี้ คณะทำงานฯ อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับเนื้อหาความรู้

ภาคผนวก